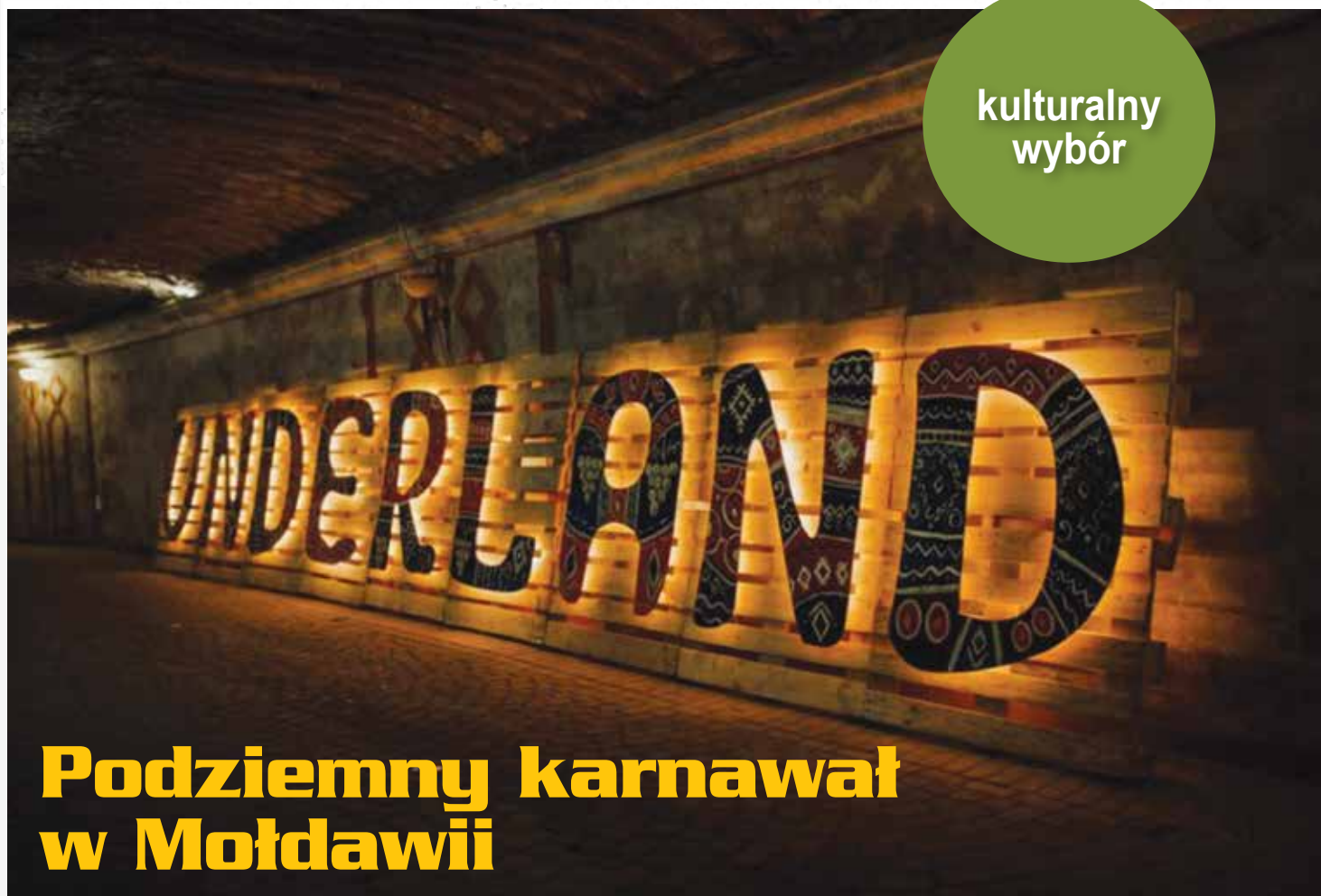

AFIST **polsko-mołdawski**

Kwartalnik 1/2019

kulturalny
wybór

Podziemny karnawał w Mołdawii

**Nieotwarte strony przeszłości:
EUGENIA MALESZEWSKA**

**Pierwsza antologia
poezji Herberta po rumuńsku**

**Białostockie spotkania
Laureatów Konkursu
Recytatorskiego KRESY**

SOCIETATEA CULTURII POLONEZILOR „CASA POLONEZĂ”
împreună cu PAROHIA SFÎNȚII ARHANGELI MIHAIL, GABRIELI ȘI RAFAEL

cu ocazia sărbătorii

Zilei Poloniei

învită la concertul

CORULUI "CAMERATA"

din orașul Velicika (Polonia) sub conducere

IZABELA SZOTA

BISERICĂ ROMO-CATOLICĂ

BĂLȚI, STR. INDEPENDENȚEI 13 A

1 MAI ANUL 2019

LA ORA 18:00

Puls Wieliczki

www.ckit.wieliczka.eu

În perioada 12 decembrie 2018 – 12 ianuarie 2019, la Muzeul Național de Artă al Moldovei a avut loc expoziția comemorativă „Eugenia Maleșevschi – 150 de ani de la naștere”. Uitată pe nedrept, Eugenia Maleșevschi, alături de alte câteva personalități care au activat în interbelic, a pus bazele artei plastice din Moldova.

Od 12 grudnia 2018 r. do 12 stycznia 2019 r. w Narodowym Muzeum Sztuki w Kiszyniowie trwała wystawa prac niesłusznie zapomnianej artystki Eugeniei Maleszewskiej, której prace dały podwaliny moldawskiemu malarstwu rodzajowemu. Wystawa zorganizowana została z okazji 150. rocznicy jej urodzin.

Nieotwarte strony przeszłości

Eugenia Maleszewska to znana przedstawicielka świata kultury artystycznej, twórczość której w dziedzinie malarstwa rodzajowego w znaczącym stopniu związana jest z Moldawią. Artystka bezsprzecznie plasuje się w czołówce wybitnych przedstawicieli sztuki Besarabii. Na wystawie zaprezentowano 30 prac z kolekcji muzeum.

Maleszewska była utalentowaną malarką, pejzażystką i graficzką. Tworzyła obrazy rodzajowe i historyczne. W późniejszym okresie wpływ na jej twórczość wywarł symbolizm.

Eugenia Marcelinowna Maleszewska urodziła się 10 grudnia 1864 r. (dwór Charbuckań niedaleko miasta Soroki, gubernia besarabska), a zmarła 26 października 1942 r. w Kiszyniowie. Jej ojcem był pochodzący z Gubernii Warszawskiej kapitan rezerwy Marcein Martynowicz Maleszewski. W 1903 r. został on przyjęty do stanu szlachty besarabskiej, a na początku XX wieku mianowano go sędzią pokoju powiatu sorockiego.

Eugenia Maleszewska ukończyła gimnazjum w Kijowie.

W latach 1896-1903 studiowała w Cesarskiej Akademii Sztuk Pięknych w Petersburgu (klasa profesora Ilii Riepina) razem z B. Kustodijewem, F. Malanowem, S. Beklemiszewą, A. Muraszką. Wszyscy oni byli autorami i bohaterami obrazu „Inscenizacja natury w pracowni I. E. Riepina”.

W akademii artystka mistrzowsko opanowała realistyczną manie-

rę malarską swojego nauczyciela. Tytuł artysty otrzymała za obraz dyplomowy zatytułowany „Słuchają”, przedstawiający zebranie rosyjskich rewolucjonistów, odbywające się pod pretekstem muzycznej wieczornicy.

W 1903 r. jako jedna z lepszych uczennic została zaangażowana przez Riepina do prac nad dioramą „Zgromadzenie obok Piotra I” (wspólnie z E. A. Kisielewą), która namalowana została z okazji jubileuszu 200-lecia Sankt-Petersburga.

Muzeul Național de Artă al Moldovei

EUGENIA
MALEȘEVSCHI

150 de ani de la naștere

12 decembrie 2018 - 12 ianuarie 2019

Chișinău, str. 31 august 1989, nr.115; tel.: 022-241312; www.mnam.md, artmuseum_md@yahoo.com

■ Autoportret, ok. 1910 r.

■ Wiosna, 1916 r.

Następnie doskonaliła swą sztukę malarską w Monachium, Paryżu i Rzymie (1903-1906).

Od 1906 r. artystka mieszkała w Kiszyniowie. Uczyła rysunku w prywatnych szkołach. Zajmowała się wykonywaniem ilustracji do książek, grafiką sztalugową, scenografią, a także projektowaniem spektakli

teatralnych. Jej prace brały udział w wystawach „Towarzystwa Miłośników Sztuk Pięknych” i „Towarzystwa Sztuk Pięknych Besarabii”. W latach 1910-1928 były również prezentowane na wystawach Besarabskiego Towarzystwa Artystycznego.

Po śmierci artystki ponad 130 jej prac trafiło do Narodowego Muzeum

Sztuki Mołdawii. W 2011 r. Republika Mołdawii na cześć artystki wypuściła serię znaczków pocztowych.

Eugenia Maleszewska została pochowana na Cmentarzu Ormiańskim w Kiszyniowie.

Opracowała **Marina Klipa**

Tłumaczyła **Lucyna Otwinowska**

fol.: www.locals.md

Maleszewscy – besarabski szlachecki ród przypisany do stanu szlachty w 1903 roku, po podaniu petycji przez Marcelina Maleszewskiego z Gubernii Warszawskiej.

<http://www.bessarabia.ru/1012.htm>

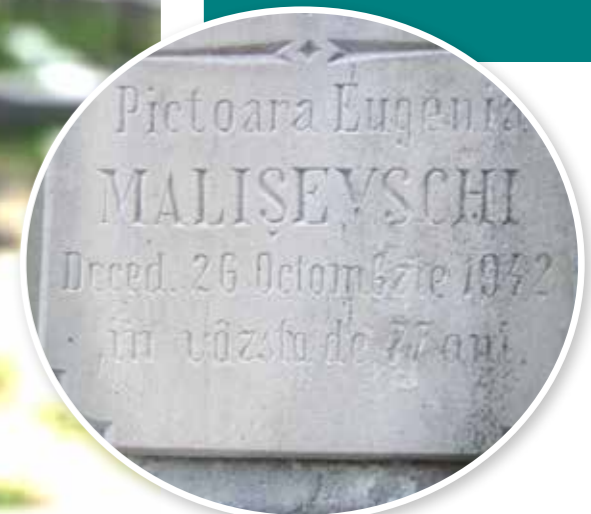
Marszałek szlachty, sędzią pokoju powiatu sorockiego, kapitan rezerwy Marceł Marcyńowicz Maleszewski.

<http://oldchisinau.com/lib/bessarabia/bessarabia11.html>

Polacy, którzy znaleźli się w wyniku różnych okoliczności i wydarzeń na terenach Mołdawii, działali z myślą o jej rozwoju, oddając swoje zdolności i talenty. Republika Mołdawii docenia ich wysiłek, czego dowodem jest pamięć o nich – na zawsze zamknięta w znaczku pocztowym.

1 kwietnia 2011 r. Poczta Mołdawii wydała serię znaczków poświęconych malarzom. Jeden ze znaczków przedstawia autoportret Eugeniei Maleszewskiej – malarki polskiego pochodzenia.

Filmul „Războiul rece” al regizorului Paweł Pawlikowski a fost prezentat la Liceul Teoretic „N. Gogol” din Bălți în cadrul unei serii de proiecții organizate de Institutul Polonez din București. „Războiul rece” este considerat cel mai bun film european din 2018 și a obținut Premiul pentru cel mai bun regizor la Festivalul de Film de la Cannes.

Uznana za najlepszy film europejski 2018 roku i nagrodzona w Cannes za reżyserię „Zimna Wojna” („Cold War”) Pawła Pawlikowskiego w lutym br. została pokazana w auli Liceum im. M. Gogola w Bielicach, w ramach serii projekcji organizowanych przez Instytut Polski w Bukareszcie.

ZIMNA WOJNA

W imprezie wzięli udział: licealiști, ucniowie z Domu Polskiego w Bielicach, studenci Państwowego Uniwersytetu im. A. Russo oraz liczni mieszkańcy miasta. Film oglądano z zapartym tchem od pierwszych do ostatnich sekund.

W ubiegłym roku film „Zimna wojna” Pawła Pawlikowskiego został nagrodzony w Cannes za reżyserię, a na początku 2019 roku zdobył trzy Europejskie Nagrody Filmowe nazywane europejskimi Oscarami (dla najlepszego filmu, najlepszej aktorki i za reżyserię). Był także nominowany do tegorocznych nagród Amerykańskiej Akademii Filmowej, czyli Oscarów w trzech kategoriach: najlepszy film nieanglojęzyczny, najlepsza reżyseria i najlepsze zdjęcia. (sl)

La eveniment au participat liceeni, elevi de la Casa Polonă din Bălți, studenți de la Universitatea de Stat „Alec Russo” și alt public numeros. Profund impresionati, spectatorii au urmarit filmul cu rasuflarea taiata, de la inceput și până la ultima scena.

Filmul în regia lui Paweł Pawlikowski a fost premiat anul trecut la Cannes pentru regie, iar la începutul anului 2019 a obținut trei Premii Cinematografice Europene, așa-numitele Oscaruri europene (pentru cel mai bun film, pentru cea mai bună actriță și pentru regie). De asemenea, a fost nominalizat la premiile de anul acesta ale Academiei Americane de Film, adică la Oscaruri, la trei categorii: Cel mai bun regizor, Cel mai bun film într-o limbă străină, alta decât limba engleză și Cea mai bună imagine. (sl)

Film „Zimna wojna” opowiada historię miłości niemożliwej dwojga ludzi, dla której tłem jest trudna codzienność okresu tzw. zimnej wojny w Polsce, Jugosławii, Berlinie i Paryżu lat 50. XX wieku.

Pe fundalul Războiului Rece în Polonia, Berlin și Yugoslavia și Parisul anilor 1950, filmul creionează o poveste de dragoste la fel de imposibilă precum timpurile trăite de protagoniști.

fot: Łukasz Bąk

Vă îndemnăm să-l cunoașteți pe unul dintre cei mai mari poeți ai secolului al XX-lea, poet care a devenit pentru polonezi o autoritate artistică excepțională și un model de atitudine etică în raport cu regimul comunist. În România a fost publicată pentru prima dată o antologie cu versurile sale.

Zachęcamy do poznania jednego z najwybitniejszych poetów XX wieku, który dla Polaków jest wyjątkowym autorytetem artystycznym i wzorem postawy etycznej wobec reżimu komunistycznego. Zbiór jego wierszy po raz pierwszy właśnie ukazał się w Rumunii.

Pierwszy zbiór poezji Herberta po rumuńsku

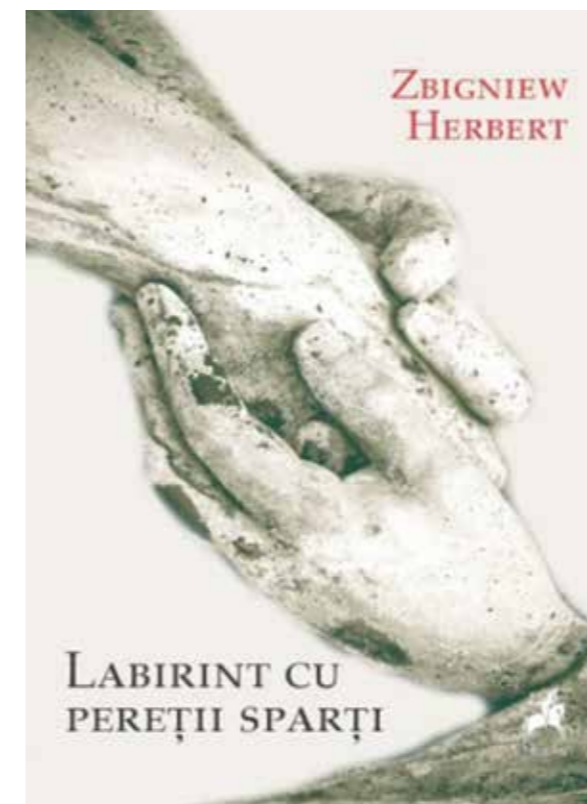
Poezia Zbigniewa Herberta (1924-1998) miała szczególne znaczenie dla osób związanych z polską opozycją antykomunistyczną. Tysiącom osób, które w latach 80. XX wieku przychodzili na spotkania z poetą, dawała nadzieję, przypominała, jak ważne jest w życiu godne zachowanie, a także uczciwość i wierność wyznawanym wartościom.

Teraz Rumuni i Mołdawianie po raz pierwszy w swoim języku mogą zapoznać się z antologią twórczości polskiego poety, eseisty i dramaturga pt. „Labirint cu pereții spartii”, opublikowaną przez wydawnictwo Tracus Arte. Książka, która ukazała się w czasie obchodzonego w Polsce Roku Zbigniewa Herberta (2018), zawiera 60 wierszy poety w przekładzie wyśmienitego tłumacza z języka polskiego prof. Constantina Geambașu. Jej wydanie było możliwe dzięki wsparciu Instytutu Książki i Instytutu Polskiego w Bukareszcie.

Poezia lui Zbigniew Herbert (1924-1998) a avut o semnificație deosebită pentru persoanele care s-au aflat în legătură cu opoziția poloneză anticomunistă. Creația sa le-a redat speranța miilor de oameni care au participat la întâlnirile cu poetul în anii '80, amintindu-le cât de importante sunt în viață demnitatea, onestitatea și fidelitatea față de adevăratele valori.

Pentru prima dată, cititorii de limbă română au acces la opera poetului, eseistului și dramaturgului polonez, datorită antologiei „Labirint cu pereții spartii”, publicată la Editura Tracus Arte. Cartea a apărut în 2018, an declarat în Polonia Anul Zbigniew Herbert, și cuprinde 60 de poeme traduse de distinsul traducător de limbă polonă, prof. Constantin Geambașu. Publicarea cărții a fost susținută de Institutul Cărții din Cracovia și Institutul Polonez din București.

źródło: www.culturapoloneza.ro

Dincolo de mitul jertfei pe care îl impune arta, poezia lui Herbert dezvăluie revolta împotriva transformării în ruine a valorilor sau a trecerii lor în uitare. Cu precădere, ciclul Domnul Cogito se constituie într-o convingătoare demonstrație poetică a necesității imperativelor morale. Fără memoria semnificațiilor etice, gesturile și faptele culturale devin simple elemente decorative. Realitatea capătă sens și încărcătură emoțională atunci când este trecută prin filtre rațional-morale. Sistemele totalitare, așa cum rezultă din mai multe versuri, au lovit tocmai în aceste categorii fundamentale ale ființei umane.

Herbert este un poet al compătimirii și al înțelegerii suferinței umane individuale, și nu adept al sacrificării individului în numele unor deziderate istorice și ideologice.

Din această conștiință lirică decurge practicarea unei poezii esențializate, moderne, lipsite de ornamentație inutilă, cu un mesaj subtil și polisemantic, încărcat de idei.

Constantin Geambașu

De mai bine de 20 de ani, Concursul de Recitare „Kresy” își propune să promoveze poezia polonă în rândul polonezilor din afara granițelor țării. Despre ediția a 27-a a concursului ne relatează KIRIL STATKEVICI, deținător al locului II la etapa de calificare din Moldova și participant la etapa finală, care a avut loc la Białystok în decembrie 2018.

Konkurs Recytatorski „Kresy” od ponad 20 lat promuje polską poezję wśród Polaków mieszkających poza krajem. O przebiegu 27. edycji konkursu opowiada KIRYL STATKIEWICZ, który, jako laureat 2. miejsca w eliminacjach moldawskich, brał udział w finałowych spotkaniach w Białymstoku, w grudniu 2018 roku.

27. Konkurs KRESY Recytatorski im. A. Mickiewicza dla Polaków z Zagranicy

■ „Kresowiaci-2018”: Anna Czarna z Rygi i Kirył Statkiewicz z Kiszyniowa

– Czym są dla Ciebie „Kresy 2018”?

– Są to spotkania literackie miłośników polskiej poezji. Dla właśnie takich entuzjastów poezji – których wbrew pozorom jest wiele – odbywają się eliminacje Konkursu w 15 krajach: Litwa, Łotwa, Estonia, Białoruś, Ukraina, Rosja, Kazachstan, Uzbekistan, Rumunia, Bułgaria, Gruzja, Serbia, Grecja, Czechy i Mołdawia. Rokrocznie w eliminacjach, w poszczególnych krajach, bierze udział około trzech tysięcy recytatorów – od najmłodszych dzieci po osoby powyżej 16. A w grudniu, jak zwykle, na finał do Białegostoku przyjeżdżają laureaci z najstarszej kategorii wiekowej.

– Kto brał udział w białostockich spotkaniach w 2018 roku?

– 30 najlepszych recytatorów z 12 krajów przyjechało na finał 27. Konkursu Recytatorskiego dla Polaków z Zagranicy „Kresy 2018”. Republikę Mołdawię reprezentowaliśmy razem z Ksenią Frumosu z Domu Polskiego w Bielcach, zdobywczyni pierwszego miejsca w eliminacjach moldawskich.

I chociaż przyjechaliśmy z różnych państw, pod koniec naszego pobytu w Białymstoku staliśmy się prawdziwym zespołem!

– Co najbardziej podobało się Ci na Konkursie?

– Na Konkursie „Kresy 2018” nie zabrakło elementów związanych ze 100-leciem odzyskania niepodległości przez Polskę a zarazem ze 100-leciem grupy literackiej Skamander. Twórczość należących do niej poetów była mi znana jeszcze sprzed paru lat, kiedy to nasza kiszyniowska młodzież z Liceum im. M. Gogola przygotowała koncert z okazji 11 listopada, nawiązujący do czasów powstania polskiego państwa w roku 1918. Właśnie inspiracją do ówczesnego montażu słowno-muzycznego była kawiarnia artystyczna „Pod Picadorem”, znana jako miejsce spotkań grupy Skamander. Cieszę się, że warsztaty w Białymstoku podarowali mi spotkanie z twórczością ulubionych poetów.

Konkurs „Kresy” służy popularyzacji literatury polskiej i języka polskiego w polskich środowiskach za granicą. Nosi imię Adama Mickiewicza, którego poezja od początku pojawiała się w konkursie, niegdyś jako element obowiązkowy.

– Jak przebiegał Konkurs w Białymstoku?

– Konkurs rozpoczął się 10 grudnia. Oglądaliśmy spektakle w Akademii Teatralnej, Białostockim Teatrze Lalek. Dla nas były przygotowane różne warsztaty artystyczne – z kultury języka polskiego, z artystycznego słowa oraz warsztaty wokalne. A 12 grudnia, w Operze i Filharmonii Podlaskiej, spotkaliśmy się ze swoimi rówieśnikami – uczniami polskich szkół z Białegostoku na wigilii kresowej. Była to okazja wspólnie zaśpiewać kolędy i podzielić się opłatkiem.

Przesłuchania konkursowe odbywały się 13 grudnia w Akademii Teatralnej. Każdy z uczestników walczył w centralnym konkursie „Kresy 2018” o tytuł laureata. Nagrodę Grand Prix zdobył Vincent Harold Tomasz Marchewka z Bułgarii. Cieszę się, że moja koleżanka Ksenia Frumosu z Biel w Mołdawii otrzymała wyróżnienie.

Gala konkursu odbyła się 15 grudnia. Przygotowaliśmy specjalne widowisko, nad którym pracowaliśmy cztery dni. Podczas zajęć specjaliści starali się przekazać nam jak najwięcej informacji doty-

Konkurs jest uznawany przez polskie środowiska za granicą za prestiżowy. Głównym organizatorem Konkursu jest Podlaski Oddział Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” w Białymstoku.

czących sztuki pięknego mówienia, występowania na scenie. Pracowano nad dowolnymi tekstami, innymi niż te, które wybraliśmy na prezentacje konkursowe. Oczywiście, czasu na przygotowanie było niewiele, ale na warsztatach pracowaliśmy z ogromnym zaangażowaniem!

– Czego życzysz kolejnym uczestnikom Konkursu „Kresy”?

– ...by słowo polskie dotarło do serca i duszy, wtedy to na pewno wzbudzi chęć do czytania i głębszego poznawania poezji.

– Dziękuję!

Rozmawiała **Marita Rogowa**
Kiszyniów

źródło fotografii: https://www.facebook.com/pg/Stowarzyszenie-Polski-Dom-w-Bielcach-1202230139791659/photos/?ref=page_internal

La sfârșitul lui decembrie 2018, Ambasada Republicii Polone la Chișinău a publicat, în parteneriat cu Compania Plastics-Moldova, un album-carte al lui Tadeusz Gaydamowicz. Volumul a fost lansat în luna februarie a acestui an la Biblioteca Națională a Republicii Moldova.

Ambasada RP w Kiszyniowie wspólnie ze spółką Plastics-Moldova pod koniec grudnia 2018 roku wydała książkę-album Tadeusza Gaydamowicza, promocja której odbyła się w lutym br. w Bibliotece Narodowej Republiki Mołdawii.

Podróż do minionego świata. Wspomnienia Polaka z Besarabii

Autor	Tadeusz Gaydamowicz
Tytuł	Podróż do minionego świata. Wspomnienia Polaka z Besarabii O călătorie în lumea de odinioară. Amintirile unui polonez din Basarabia
Wydawca	Ambasada RP w Kiszyniowie, mecenat Plastics-Moldova
Język	polski, rumuński
Data wydania	18 grudnia 2018 r.
Oprawa	Twarda
Druk	Tipografia Centrală, Kiszyniów
ISBN	978-83-65427-80-9
Liczba stron	126
Nakład	1000 egz.

... to unikalne świadectwo, w którym budzi się przeszłość pierwszych lat odzyskanej niepodległości, we wszystkich jej barwach i smakach, i powracają wspomniani z miłością ludzie, którzy żyjąc na obcej choć przyjaznej ziemi działali dla dobrego imienia Polski i nie powinni odejść w niepamięć...

z noty wydawców

Książka ukazała się w ramach projektu upamiętniającego stulecie odzyskania przez Polskę niepodległości. Składają się na nią artykuły Seniora Polonii Mołdawskiej, wcześniej drukowane w piśmie Polaków w Republice Mołdawii „Jutrzenka”. Łącznie w tomie znajdziemy sześć tekstów, napisanych w latach 2000-2003 oraz cenny i niebywale interesujący zbiór fotografii i dokumentów pochodzących z archiwum Autora.

Pan Tadeusz Gaydamowicz to postać o niezwykle barwnym życiorysie – dzieciństwo i młodość spędził w Besarabii i we Lwowie, w roku 1945 jego rodzinę repatriowano na tereny PRL. Autor pracował jako inspektor nadzoru

budowlanego oraz architekt, a po przejściu na emeryturę poświęcił się popularyzowaniu dziejów Besarabii – przede wszystkim w kontekście jej związków z Polską i Polakami. Życie i działalność Pana Gaydamowicza to historia wielkiego zaangażowania w życie społeczne i patriotyczne. Autor jest jedną z osób, które szczególnie przyczyniły się do zachowania wśród mołdawskiej Polonii ducha narodowego i dumy z historii przodków.

W swych artykułach-wspomnieniach, Senior Polonii Mołdawskiej kreśli obraz życia w przedwojennej Besarabii, opowiada o hi-

storii polskiego osadnictwa w regionie, z pietyzmem odtwarza uczucie, jakie towarzyszyły mu podczas służby w harcerstwie, przypomina postaci, które z oddaniem i nieraz bohaterstwem uczestniczyły w życiu polskiej diaspory.

Niezwykle cennym uzupełnieniem słów Autora jest ilustrujący książkę zbiór materiałów ikonicznych – zdjęcia, reprodukcje legitymacji, dyplomów. Śledząc tekst można jednocześnie sięgać do tych stron książki, które dopełniają historię w sposób wizualny.

Książka ukazuje się w twardej oprawie, artykuły Tadeusza Gaydamowicza są wydrukowane w oryginalnej oraz w tłumaczeniu na język rumuński. Wyboru i redakcji tekstu dokonały Helena Usowa, Anna Stankiewicz i Joanna Bojko, natomiast autorką przekładu jest Ioana Kubic.

Sławomir Pietrzak

Conform tradiției, la sfârșitul lunii februarie, în satele românești și moldovenești se serba o sărbătoare, care acum cu încetul este dată uitării. Pe 24 februarie îndrăgostiții sărbătoreau Dragobetele – un echivalent regional al Zilei Sfântului Valentin, o sărbătoare care marca de asemenea începutul primăverii.

Według tradycji pod koniec lutego w rumuńskich i mołdawskich wioskach organizowane było święto, o którym teraz powoli się zapomina. 24-go lutego zakochani świętowali Dragobete – regionalny odpowiednik dnia świętego Walentego, święta, które zwiastowało również nadejście wiosny.

DRAGOBETE albo święty Walenty po rumuńsku

Wcześniej podczas obchodów Dragobete świętowano symboliczne zaręczyny. W okresie od 24 do 28 lutego młodzież gromadziła się na obrzeżach wsi i tam wokół wielkiego ogniska organizowała zabawy na pożegnanie zimy.

DLACZEGO OBCHODY DRAGOBETE SĄ CIEKAWY?

■ Mitologiczny Dragobete bardziej przypomina greckiego Erosa czy włoskiego Kupidyna niż katolickiego świętego Walentego. Taki obraz stworzyli starożytni Dakowie, dla których był on symbolem opiekuna zwierząt. W późniejszych czasach w Rumunii stał się on patronem zakochanych.

■ W tym dniu mówiono: „Dragobete całuje dziewczęta”. Zgodnie z tradycją chłopcy i dziewczęta umawiali się na spotkania przed cerkwią, by razem pójść do lasu zbierać pierwsze wiosenne kwiaty. Wierzono, że jeśli zakochani wspólnie spędzą ten dzień, to nie rozstaną się do kolejnej wiosny.

■ Według innego zwyczaju dziewczęta biegły do wsi, a zakochani chłopcy gonili je ile sił w nogach. Jeśli chłopak doganiał dziewczynę, którą darzył miłością, a ona odwzajemniała to uczucie, to musiała go pocałować na oczach wszystkich, pokazując tym samym swój stosu-

nek do niego. Uważano, że odtąd młodzi są zaręczeni. Jednocześnie był to też swego rodzaju sposób za-sygnalizowania, na jakich weselach będzie można zatańczyć najbliższej jesieni.

■ No i oczywiście nie można było również obejść się bez magii: wieczorem dziewczęta zbierały resztki śniegu, który nazywano „śniegiem wróżek”. Woda z niego używana była

w kolejnym roku jako środek chroniący urodę, stosowano ją również do miłosnych zaklęć.

■ Wierzono, że ten, kto bierze udział w święcie będzie przez cały rok zdrowy i ominie go wszelkie zło. Wierzono również, że Dragobete w czasie nadchodzącego roku zapewni gospodarzom dostatek i szczęście, a ci, którzy z jakichś powodów nie świętują, będą żyć w osamotnieniu.

Opr. Anna Dubiel
Tłum. Lucyna Otwinowska
zdjęcia: www.locals.md

Cel mai așteptat carnaval teatral din Moldova dedicat iubirii are loc... în subsoluri – pe cinci kilometri de beciuri faimoase din Cricova.

Najbardziej wyczekiwany teatralizowany karnawał w Mołdawii, którego nuta przewodnią jest miłość, ma miejsce... w podziemiach – na pięciu kilometrach słynnych piwnic Cricova.

Podziemny festiwal UNDERLAND

23 lutego w piwnicach Cricova (czytaj na s. 14-16) miał miejsce trzeci już festiwal **Underland Wine & Music Fest**. Najbardziej „pijany” podziemny karnawał cieszy gości teatralizowanymi przedstawieniami, muzyką, barwnymi paradami ulicznych artystów i muzyków, żywymi figurami, górami znakomitego jedzenia oraz rzekami czerwonego, białego i musującego wina!

DLACZEGO WARTO PRZYJEZDZIĆ NA TEN FESTIWAL?

■ Underland Fest – to jedyny podziemny festiwal nie tylko w Mołdawii, ale i na całym świecie.

■ Na gości czeka tego dnia widowiskowe show, w którym uczestniczą grupy muzyczne i wykonawcy z kilku krajów: Mołdawii, Rumunii, Ukrainy, Rosji, Hiszpanii, Australii,

Niemiec. Można tańczyć w rytm funky, ethno, rocka alternatywnego, indie, country, muzyki bałkańskiej i irlandzkiej... Bądź też wzięty udział w muzycznych i teatralnych warsztatach, bądź uczestniczyć w seansach kina niemego w podziemnej sali projekcyjnej.

■ Jeszcze jedna przyczyna, dla której warto przyjechać na Underland – to możliwość wzięcia udziału w szkołach wina, odbywających się na terytorium galerii Cricova, z degustacjami pod kierownictwem sommeliera. Najbardziej doświadczeni zawodowcy z Fabryki Win „Cricova” podzielą się z gośćmi wszystkimi sekretami produkcji win w podziemnym mieście. Można również zwiedzić położone kilkadziesiąt metrów pod poziomem gruntu muzeum, znane w całym świecie ze swej unikalnej kolekcji trunków.

■ Underland Fest – to żywy organizm, który rozwija się zgodnie z regułami współczesnej urbanistyki. W tym roku plan miasta uzupełniła nowa galeria, gdzie znalazło miejsce pięć punktów rozrywki: Brama Nieba, Galeria Słynnych Kochanków, Szafa Pełna Sekretów, Kinoteatr „Romantyka” i Restauracja „Kiss-Kiss”.

■ Ulice podziemnego miasta są pełne barwnych, wesołych i hucznych korowodów. Z pomocą tańców i starożytnych obrzędów przyzywają one wiosnę. Festiwal Underland doczekał się w tym roku własnego patrona. Stał się nim **Dragobete** (s. 11), postanik miłości i symbol długo wyczekiwanej wiosny. I, oczywiście, gospodarz festiwalu zadbał o to, aby każdy gość, opuszczając karnawał, czuł się syty, pijany i wesoły!

Tatiana Mironik

źródła fotografii: www.underland.md,
www.diez.md, www.timpul.md,
www.madein.md

Czym zaskoczy cię Mołdawia?

CRICOVA – PODZIEMNE KRÓLESTWO WINA

Republika Mołdawii słynie z produkcji wysmienitego wina i z pewnością warto odwiedzić ją właśnie z tego względu. Poza degustacją trunku w różnych częściach kraju, konieczne trzeba wybrać się do położonych nieopodal Kiszyniowa gigantycznych piwnic z winem. Jest to jedna z największych atrakcji Mołdawii.

Cricova

Zaledwie 15 km na północ od stolicy kraju mieści się miejscowość

Cricova, licząca niewiele ponad dziesięć tysięcy mieszkańców. Miasto to znane jest na całym świecie za sprawą wina, które produkuje. Cricova to najpopularniejsza mołdawska winnica, jej produkty znajdziecie Państwo w Polsce w niemal każdym markecie.

Dawniej były tu kopalnie wapienia, wykorzystywanego w celach budowlanych. Powstałe po wydobyciu kruszcu wielkie podziemne przestrzenie okazały się być świetnym miejscem do przechowywania wina.

Temperatura oscyluje tu w okolicach 12-14°C, wilgotność powietrza na poziomie 80%. A co najważniejsze, parametry te są stałe, niezależne od pory roku i warunków panujących na zewnątrz. Tutejsze piwnice są niezwykle rozległe, ich korytarze i aleje rozciągają się na łącznej długości około 120 km. Co prawda turystom pokazuje się tylko niewielką część podziemi, ale mimo wszystko, odległości między poszczególnymi punktami wycieczki są dość duże.

Produkcja wina musującego

Poza funkcją magazynu, odbywa się tu także produkcja wysmienitego szampana. W Cricovej wytwarza się szampana według tej samej receptury co w Szampanii, jednak ze względu na obostrzenia związane z używaniem nazwy trunku, tutaj używa się określenia „wino musujące”. Cała fabryka zlokalizowana jest pod ziemią. Mimo wysokiej automatyzacji, dla zachowania odpowiedniej jakości nadal wiele prac wykonywanych jest przez ludzi (między innymi obracanie butelek czy kontrola wizualna). Dziennie w Cricovia powstaje od 4 do 6 tysięcy butelek wina musującego.

Enoteka

Jednym z punktów zwiedzania Cricovy jest Narodowa Kolekcja Win – Enoteka. Kolekcja ta liczy 1 300 000 butelek wina, z których każda ma wyjątkowe cechy i swoją historię. Znajdziemy tu wina z całego świata gromadzone przez lata. Jest to ogromny skarb, zarówno dla samej winnicy, jak i kraju, który z produkcji wina słynie. Najjaśniejszą perłą kolekcji jest pochodząca z 1902 roku butelka czerwonego wytrawnego wina Paschalnego Jerozolimskiego. Kolekcja powstała w 1954 roku i cały czas jest uzupełniana. Wina do niej są kupowane, wymieniane z innymi winnicami lub umieszczane w niej jako dary.

Kolekcje win

Cricova jest też miejscem odwiedzin ważnych osobistości, zapraszani są tu goście podczas ważnych wizyt dyplomatycznych, a wielu polityków ze świata posiada tu własne zbiory wina. Należą do nich m. in. Angela Merkel, John Kerry czy Władimir Putin. Wśród nich znajdziemy również polski akcent – wina Donalda Tuska. Miejsca jest na tyle dużo, że każdy może wynająć swoją „półkę” za niewielką opłatą. Całkowity koszt to 1,5 \$ za butelkę za rok.

Sale degustacyjne

Podziwianie piwnic zapamiętamy zdecydowanie lepiej jeśli wykupić wstęp połączony z degustacją wina. W zależności od tego, jaki pakiet zwiedzania Państwo wybierze, przyjdzie Wam tu skosztować od kilku do kilkunastu win, z przekąskami lub

w najtańszej wersji będziecie mogli jedynie obejrzeć okazałe sale – miejsca, gdzie odbywa się degustacja wina. Każda z pięciu sal jest inna, wszystkie wykonane zostały jednak z ogromną dbałością o szczegóły. Najbardziej urzeka sala morską, która jest hołdem dla znajdującego się tu przed kilkunastoma milionami lat Morza Sarmackiego. Właśnie w tym okresie powstały wapienie, których wydobycie doprowadziło do powstania piwnic winnych Cricova.

Oczywiście poza samym zwiedzaniem podziemnego winnego królestwa, możemy zakupić najróżniejsze rodzaje trunku.

źródła: roadtripbus.pl,
travelarchitects.pl,
biegunwschodni.pl,
wine.md

Informacje praktyczne

ADRES: Strada Chişinăului 124, Cricova, Mołdawia

GODZINY OTWARCIA:
od poniedziałku do piątku –
od 9:00 do 21:00,
w weekend – 10:00-16:00

Ponieważ zainteresowanie zwiedzaniem winiarni jest dość duże, szczególnie w sezonie, trzeba rezerwować miejsca.

REZERWACJA:
tel/fax: (373) 22 45 36 59,
mob: (373) 690 777 34, (373) 79202999
mail: cricova.vin@gmail.com

Sub patronajul Ambasadei Republicii Polone în Republica Moldova

FESTIVALUL PRIMĂVARA POLONEZĂ în MOLDOVA

ediția a **XIX**-a

18 MAI 2019, CHIȘINĂU

Organizator:

„Primăvara poloneză în Moldova”

tel. +373 0694 155 31

e-mail: polskawiosna@gmail.com

www.polskawiosna.md

XIX
POLONIJNY FESTIWAL

pod patronatem Ambasady RP w Republice Mołdawii

POLSKA WIOSNA w MOŁDAWII

18 MAJA 2019, KISZYNIÓW

- bieżące wydarzenia kulturalne • relacje z wystaw i muzeów • festiwale
- koncerty • recenzje filmów i książek

AFIST

polsko-mołdawski

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

POMOC
POLAKOM
NA WSCHODZIE

Projekt współfinansowany w ramach sprawowania opieki
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą

wydawca Stowarzyszenie Polska Wiosna w Mołdawii
e-mail: polskawiosna@gmail.com
redagowanie i korekta Helena Usowa, Sławomir Pietrzak, Anna Plutecka, Zofia Nieczaj,
Joanna Bartków
tłumaczenia Sławomir Pietrzak, Lucia Țurcanu, Lucyna Otwinowska
korespondenci Tatiana Mironik, Marina Klipa, Kirył Statkiewicz, Anna Dubiel,
Mirosław Horyn, Marita Rogowa

Część nakładu jest dodawana do miesięcznika „JUTZENKA”